

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Hermenigildi Apologia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

O E C O N O M I A
orationis.

I. Exordium plenum miserationis, & prudens ad auertendam suspicionem seditionis, ne forte Petronius existimaret hanc popularem urbem, ad res notandas concitatam. In hac autem demissio longe magis ad infestandos animos sunt id mei, quippe Canes sedentem non mordent.

Canes sedentem non mordent.

II. Argumentum autem à suis obsequiis, & morum lenitate, quod apud Præsidem erat efficacissimum. De hac autem gentis beneuolentia, & fide erga Principes, honorificissima monumenta colligit Iosephus lib. 2. aduers. Apionem.

III. Tradunt omnia, præter religionem, unam & maximam animorum opulentiam: inde in arduos & tragicos affectus erumpunt, quibus vel ferream pectus emolliant. Græca tamen fabula de Gorgone, non multum facit ad grauitatem orationis, & olet stylum scholasticum, nisi velis eos apud Graculum hominem Græci fabula consulto usus fuisse.

IV. Prudenti admodum consilio moram petunt, quam urgent acriter honesti rationibus. In istis plerumque male ruenti moram innectere, penitus amoliri est.

Subtexam hic apologiam Hermenigildi, qui apud Patrem Leuigildum, Gothorum Regem, causam dicit. Si quis rem plenius volet, legat si placet actionem oratoriam, à me de hoc argumento nuper editam.

HERMENIGILDI
Apologia.

LEVIC. Age, licet tibi causam dicere, dilue si potes eas sceleris maculas, quæ tibi à sole ipso in os illud tuum inopportunum regeruntur.

HERM. Innocentiam meam, pater, declarare facile est, innocentiam patrocini inuenire difficile; Te vnum ego in hac flamma inuidiæ, qua me ictum & prope fumantem vides, habui, quem appellarem, quem obtestarer, cui fidem meam iniquissimis calumnijs vexaram crederem. Nunc autem te peracerbum accusatorem,

seuerum iudicem, & quod crudelius est, patrem iratum experior. Tu me penè ab hospitali mensa & regijs epulis extractum, orationis exui, vinciri, & huius calamitosi carceris tenebris mandari iussisti: veteor ne si me innocentem iterum dixeris, tuum iudicium, quod semper grauissimum fuit, videat resellere, & dum innocentiam meam patrocinari studeo, paternam culpam acculem; quæ res mihi supplicij omnibus acerbior semper visa est.

LEVIC. Videre orationis insidias.

HERM. Tacebo igitur (mi pater) si iubes, & silentio premam conscientiam.

LEVIC. Eloquere, peritæ, eloquere: teos inauditò damnare non soleo.

HERM. Loquar igitur (mi pater,) quia taces, non quod cur oratione, aut silentio spem aliquid me effecturum: sed vicumque le res habuerit, *postremus sanguinis mei voces tuis auribus infundam*. Etenim si tantum hoc quicquid miseræ animæ reliquum esse voluisti, a meis calumniatoribus exeret, darem cum silentio iugulum, & morem mentis largissimè propinare: nunc autem hoc agitur, ut demortui cineribus quiescere non liceat, sed ijs æterna criminis nota per summum scelus adhaereat: hoc si pater iniquum est, peto à te, ut filij moribundæ vitiosæ genitus æquis auribus excipias.

LEVIC. Age, tolle istam insidiosam orationem, dic de crimine.

HERM. Non est hoc nouum crimen (mi pater) iam diu telam illam coniux tua *Gostantha*, nobis verò nouerca, semper infelicio, quam eius dignitas postulabat, in me & fratrem meum molitur. Vtinam (si liceret beatos mentes sollicitare) parentis meæ demortuæ, cui verò augustæ coniugis animam ad hoc tribunal adducere fas esset, iherem ego, & ipsa loqueretur: diceret, ut impendente fatali necessitate, quæ nobis illam *mutuam caelo, sed veri in vultum* feminam eripuit, languentibus, ut poterat brachijs me fratremque meum complexa, tibi per gemalem thorum, per castissimos amicos, per intaminata connubij fœdera, communem laborem commendabat: Ea tunc eramus ætate (mi pater) quæ sensum doloris vix admittit. Sed tamen vbi tuos rotantes oculos, & te moribundæ corpori affusum, dextramque prehendentem vidimus, non tenuimus iufantiles lachrymas, quas & tuus dolor, & matris inter has voces expi-

ran.

rantis obitus excussit. Tu verò nos in hac recenti orbitate tuo gremio appressos fouebas, prohibebas flere, quod vix facere poteras, manantes lachrymulas tuis abstergebas digitis, te nobis *patrem presidio, indulgentia matrem pollicebaris.*

LEVIG. Hæc nihil ad crimen attinent.

HERM. Veniam (mi pater) veniam statim. Creuit hæc tenella ætas in sinu tuo, & se per annorum curricula ad auream iuuentutem explicauit. Quis tibi tunc Hermenigildo tuo charior? quis iuauior vnquam fuit? Hermenigildo imperia mandabantur, per Hermenigildo bella gerebantur: ab Hermenigildo populorum fœdera sanciebantur. *Omnia tibi erat Hermenigildus.*

LEVIG. Alius tunc erat quàm nunc est Hermenigildus.

HERM. Placuit tunc maiestati tuæ, vt supra ætatem animum ad nuptias adijcerem. Quæsitæ est mihi coniux regia, Regis filia, Regis soror, Regis neptis. Sed quæ reguorum omnium titulos, omnium imperiorum insignia sola virtute superauit. Heu virgo misera, quibus & quam indignis tua indole functionibus eras reseruata! Cum hac igitur nouus coniux nouis nuptijs copulatus, videbar omnium principum fortunatissimus, cui hæc cælestis forma obtigisset: Ego verò non tam flammæ alebam cupiditatis, quas vix illa ætas ferre poterat, quàm admirationem diuinæ virtutis: Huius enim pietate, exemplo, doctrina, magisterio fidem primum recepi, factus illi *ex marito discipulus, ex coniuge prope filius.*

LEVIG. Mali corui, malum ouum.

HERM. Tu interim, mi pater, in secundas nuptias conuolsisti. Inducta à te nobis nouerca Gosiuintha, Ariana mulier, potens, acerba, imperiosa: Continud mutata omnia, sordent tibi amores pristini, nouæ & subtiles flammæ se in senile pectus insinuant, liberi primi, illius quondam sancti & felicitis thori pignora, iam non sunt solatio, sed tædio.

LEVIG. Scelerate, audes etiam coram hoc amplissimo senatu patris thoros incesse?

HERM. Vera dico, per vnus mulieris furias nobis quiescere non licet, proscindimur calumnijs, agitatur te o regno. Non somnus, non vigiliæ, non cibus insidijs vacuus. At crudelis fœmina, quæ patientiam tuam tentat ar-

in minoribus, cœpit quoque in maioribus lacerare. Vxorem meam hec mihi quanto cum dolore recordari cogor: angit, stimulat, vexat, omnem efferati pectoris acerbiter in hanc vnam effundit. Iubet vt Christianam legem repudiet: tum virgo, *eo se genere natam respondit, vt mors possit facere nefario non possit*, hæc voce (quæ quid gloriæ suscitata, tot regum sobolem incesse pugnis, protexit calcibus, contundit verberibus, ita vt multus è regio corpore sanguis exiret.

LEVIG. Quando hoc auditum?

HERM. Duram habes aurem (mi pater) ad huiusmodi crimina, sed tamen neque hæc importuna & crudeli dementia contenta, imperat scelestum facinus: Pudicum corpus vestibus nudari, nudatum sensim in lacum perfregida tempestare mergi donec illa fidem patriam eieret. Hæc barbarie nihil vnquam vidit sol indignius. Demittebant in lacum innocentissimam puellam carnifices, & paulatim quidem, vt acerbus esset singulis membris doloris sensus, funes, quibus ipsa tenebatur vincita, laxabant. Illa verò *nihil de carnificina querebatur, tantum dolebat nuditatem*: cumque morderetur vt se Arianam semel profiteretur, ad singulos cruciatus vna vox excipiebatur, *Christiana sum, Christiana sum.*

Hanc nefariam crudelitatem, quam ferro & flammis prosequi iustissimum erat, tolerantia vincere constitimus, secessi cum vxore in urbem quam tu ipse pater donaueras. Sed nouerca, quasi ipsa grauem iniuriam accepisset, quod ferrum nostris corporibus non immerisset, tota urbe insanire, bacchari, furere, me quasi hostem patriæ, regni bustum, patris interfectorem petulantissimis conuicijs inceslere. Vtinam, mi pater, credulitas tua furiosis eius conatibus nimis vxorie non esset ancillata: verum in me iussu tuo toto exercitus pondere concurritur, atque in *vnum caput terra & mari mundus armatur*. Dabis hic veniam, mi pater, quod si natura brutis animantibus suadet, vt se, vt coniugia, vt sobolem, contra vim tueantur, hoc faceret tot furijs à nouerca laceratus, conatus sum. Arma sumpsit, non quibus te lacerarem, sed quibus me & regiam coniugem contra impotentissimam, & crudelissimam mulierem tamdiu defenderem, donec tibi rem causamque plenius liceret aperire.

LEVIG. Mentiris impostor.

HERM.

HERME. *Terror hic delubra coelitem, aras, ne, quas ego cum me inflammato animo prosequeretur, postremis occupans: ubi vidi hoc agi ut me iam fuga tueri non posset, posset autem gladius, si vellem quod lex naturæ iubet exequi, statui me tuis pedibus insontem victimam potius aduoluere, quam in tanta causæ æquitate repugnare. Vidisti prostratum, iacentem erexisti, erectum complexus es. Quid est quod gloriosi illius operis lauream insulcauit, nisi illius dolus quæ cum armis obruere non potuerit, per iniquissimum iudicium tentat precipitantem impellere? En crimen, en causam cur cilicio indutus, & ijs vincus catenis, quas tu prædonibus reseruabas, in tetro atque infami carcere moribundus iaceo.*

LEVIC. Romanus non es.

HERM. At Christianus sum & Romanus, hoc enim postremum arguitur: habes in hac parte (mi pater) confidenter reum. Hoc nempè crimen est, *ex quo reus gaudet, pælet iudex, cælum latatur, terrensus demones, contremiscunt inferi, cuius accusatio votum est, & pœna, felicitas.* Cuperem equidem centies, si liceret, pro hac nominis gloria emori. Iam enim ad Dei laudes prædicandas unum os nimis angustum videtur: concide corpus, velle, lania, *tota ora videntur esse, quot erunt vulnera, & per sanguinis rinos effusus spiritus, purpurata in cælum via quam primum euolabit.*

LEVIC. Furiose, nemo contemnit vitam, nisi qui desperatus viuat.

HERME. Pœnitet me Arianum vixisse, tunc (fateor) desperatus vixi.

LEVIC. Nunc autem fatuus, & vecors viuus, degener.

HERM. Vno mi pater, in cilicio splendidus, in vinculis liber, in carcere spaciosus.

LEVIC. Hic tuus splendor, tua libertas, tua species est, si me & uxorem meam conuicij arrodas.

HERM. Imò (pater) te tanquam Regem, dominum, patrem, semper honoravi, timui, veneratus sum. Tuæ verò uxori bonam mentem, & nihil aliud sum precatus.

LEVIC. Satis habet mentis ad tuos conatus opprimendos.

HERM. Nimis fateor, & hoc dolendum est.

LEVIC. Secede, secede, de tuo capite delibatur.

Agite patres sapientissimi, deliberate cui spei tam importunum animum reserue-

mus.

PRINCEPS I. Tanta est, ô Rex potentissime, eius negotij moles, & tam lubrica materia, ut quantum prudentia, quæ diuturno rerum vlu concauit, confert ad dicendum fiducia, tantum rei nouitas, & magnitudo stuporis afferat. Nulla de capite, vel hominis vilissimi præcepte esse debet sententia. At verò cum de Regis sobole, & de eo filio deliberetur, in quo tua decliuis ætas & Gothorum salus conquirecere videbatur, magui referre arbitror, ut quæ a te constituerent, tantò fiant considerata, quantum periculum est in errore perniciosius. Duas, ut video, controuersias accusatio complectitur, quarum altera perduellionis, altera superstitionis. Et in prima quidem quæ mihi grauior visa est, atrocis iuuenis querimonia tueruat, quibus omnem armorum inuidiam in Gotsuintham Nouercam deriuauit. Mihi quidem, ô Rex, de Augusta coniuge tua tam mirifica insedit opinio, ut nihil addi possit amplius: Sed tamen quantum veterum replicare temporum memoriam mens nostra potest, video per Nouercas sæpè faces importatas, quibus florentissimæ arderent familiae. Tu erit iudicij liquidius videre, an Gotsuinthe Regina odia priuignum ad hæc arma compulerunt: certè quod in te iniquo non fuerit animo, facit ut credam, reditus celeritas, & in hac postrema quæ tibi cum illo fuit congressione fiducia. Habet hoc implicata scelere conscientia, ut omnia reformidet, tuta ipsa timeat, & si folium increpuerit, expauescat: nihil vero in hoc congressu vidi simile, exporrecta iuuenis facies, latus atque hilaris vultus, plenus in te animus fiducia, plenus amoris cernebatur, si modo in oculis tanquam in accuratissimâ natura speculis menti simulachra delibamus. Proinde considerandum est etiam atq; etiam, an ea quæ circumfertur in literis atrocitas, se istis moribus illeuerit. Quod vero ad superstitionem Romani nominis attinet, non est, ô Rex, mirum, cum illi Christianam uxorem, & Gallam cogitaueris, si hæc in virum cum ipsis cupiditatis facibus religionem transfuderit. Carterum nemo prudens gladijs & hastis numinum metum in hominum animis defigit, vtrique potius doctore opus est, quam carnifice. Quos tu nunc vides istius religionis calentes studijs, inflammatos animo, ardore prope ignitos, ætas flectet, vsus leniet, prudentia tua mitigabit.

LEVIC. Quid censes?

PRIN-

PRIN. II. Si ea esset Rex optime Hemenigildi audacia, ut sui scelus integumentis posset esse contenta, ego quidem & in hoc negotio cunctandum arbitrarer, & alijs suaderem, ut rem quam accuratissime perpendere. Nunc autem cum in apertum tetrumque facinus eruperit, quantum illius vitæ additur, tantum tuæ, qua nihil in hoc orbe terrarum pretiosius, detractum puto. Non est is reus cuius non sit formidanda potentia, non est hoc crimen cui debeat impunitas, non est hoc regnum quod tantum dedecus ferat, non est denique is iudex qui se puerilibus lachrymis à iustitiæ cursu detorqueri patiat. Omnia ut vides iura diuina & humana poluit, excidit, funestauit: *Desertor patriæ, transfuga religionis, patriis in re factor, ne sibi quidem id reliqui fecit, ut sanabilem plagam infligeret:* Sed inaudita contumacia, remedium tuæ clementiæ in suum vertit scelus. Atma in patrem sumpsit, nec regni sanctitas, nec ætatis veneranda canities, nec parentis nomen, nec vox ipsa naturæ furiosum iuuenem ab insectis conatibus repressit: Tamdiu stetit in acie, quamdiu potuit, ubi se desertum à suis, inuisum alienis, posteris execrandum vidit, irrepit ad patrem; ut latrocinium in veneficium conuerteret. Nunc autem ne minus audax ad perpetrandum facinus quam ad defendendum impudens videatur, in non ercam foeminam illustrissimam, & patris amores sui furoris consilia deriuat. *Inaudita res est, miser crudelis qui in* vinculis audeat castos patris thalamos insectari, quid faciet in purpura? qui in his cento-

nibus alit superbiam, quid facturus est in Atalico? qui reus minatur in carcere, quid efficiet dominator in regno? Spreta Gothorum religione in Romanorum superstitionem perfuga transfuolauit, cum patris hostibus contrahit consilia, ipsis se administrum, socium, satellitem præbuit; Quærit pater, ut nefarium sacramentum rescindat, negat, persistit in contumacia, & nos mollioribus sententijs pergitmus eius aufaciam alere, ut nobis in posterum deliberandi facultas eripiat, illi patrandi concedatur. Censeo igitur ô Rex, quod è te tua esse arbitror, ut si Hemenigildus in superstitione contumax esse pergat, paternæ seueritatis stimulos experiatur.

PRIN. I. Quid vim affers naturæ sine Patrem, Patrem esse.

PRIN. II. Sophron, Pater est Leuigildus Pater regni, non iuuenis facinorosi. Quasi vero ignota non sit parentum in filios seueritas. Cartallum audiuimus maximi animi iuuenem quod patris miserias contempsisset, & eius mœsta ac lugentia castra circumfluentibus quietæ felicitatis insignibus intrasset, à patre, ut tum erat vestibus, auro, & pictura fulgentibus, atque insigni corona radiato capite, in altissimam crucem fuisse suffixum. Scimus Torquati iuuenis victorem spiritum quod patris iniussu pugnasset & vicisset, patris imperio exhaustum, & domestica fortissimi imperatoris calamitate sanctum decus publicæ disciplinæ. Nos verò in istis sceleribus iubes conuere!

Finis libri Decimiertij.

Vuuu

THEO-